آمـادگی (preparation): فعالیـت و اقـداماتی کـه پیشـاپیش بـرای اطمینـان از پاسـخ مـؤثر بـه آثـار مخـاطرات انجـام مـی‌گیرنـد. در ایـن فـاز دو اقـدام هـم انجام می‌گیرد:

الف: استقرار سامانه هشدار اولیه

ب: تـدوین برنامـه آمـادگی (آمـوزش و تمـرین اجـزاء اصلی برنامه آمادگی هستند).

مقابلـه یـا پاسـخ (response): عبارتسـت از تـأمین کمـک‌رسـانی یـا انجـام مـداخلات حـین یـا بلافاصـله بعـد از بـلا بـه منظـور حفـظ جـان و نیازهـای حداقل و پایه مردم آسیب دیـده. پاسخ/ امـداد مـی‌توانـد فوری، کوتاه مدت و یا طولانی باشد.

بازیـابی یـا بـازتوانی (recovery): عبـارت اسـت از تصـمیمات و اقـداماتی کـه پـس از وقـوع بلایـا بـرای بازگرداندن یا ارتقـای شـرایط زنـدگی جامعـه آسـیب‌دیـده به وضعیت قبل انجـام مـی‌گیـرد. بازیـابی فرصـت توسـعه و بکارگیری اقـدامات کـاهش خطـر بلایـا را فـراهم مـی-کند.

سطح متوسط آمادگی خانوارهای ایرانی در برابر بلایا ۸ درصد است.

مانور و انواع آن

در لغـت‌نامـه‌هـای معـین و دهخـدا کلمـه مـانور را متـرادف بـا عملیـات جنگـی، تمـرین، آزمـایش و تمـرین عملیات نظامی می‌توان یافت.

۱– مـانور تـوجیهی: شـامل جلسـات تـوجیهی و یـا شبیه‌سازی‌های بسیار کوچک یک یا چند عمل مشخص.

۲– مانور دورمیزی: یک سناریو مطرح می‌شود تا افـراد شرکت‌کننده بر اساس برنامه راه‌حل‌هـا را ارائـه مـی‌دهنـد، ولـی زمان‌بندی و مکان واقعه شبیه‌سازی نمی‌شود.

۳– مانور عملیاتی: یک سناریو بـر اسـاس زمـان‌بنـدی شبیه‌سازی‌شده مطرح می‌شود و افراد شـرکت‌کننـده موظفنـد بـا رعایت برنامه و زمان‌بنـدی دسـتوراتی صـادر کننـد، امـا از نظـر فیزیکی، واقعه شبیه‌سازی نمی‌شود.

۴– مانور با مقیاس واقعی: سعی بر این است که تمـام ابعاد یک بحران شبیه‌سازی شود و عملیات نیز به صورت فیزیکی در محل انجام گردد.

منابع

کتاب برنامه ملی پاسخ نظام سلامت در بلایا و فوریت‌ها، علی اردلان و همکاران، انتشارات آذر برزین، چاپ اول، سال ۱۳۹۴.

کتاب ارزیابی اقدامات در بلایا، فرشته حسین‌کمر، سعید گل فیروزی، محمدعلی پورعباسی، اشرف بابازاده گشتی، انتشارات پیک ریحان، چاپ اول، ۱۳۹۰.

تدوین: ابراهیم غمخواه، کارشناس واحد بلایا، شبکه بهداشت و درمان شهرستان آوج

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی قزوین
معاونت بهداشتی
شبکه بهداشت و درمان شهرستان آوج

آشنایی با بلایا و مؤلفه‌های آن

(ویژه کارکنان بهداشتی)

انتشارات کمیته علمی– اجرایی آموزش و ارتقای سلامت (۸)

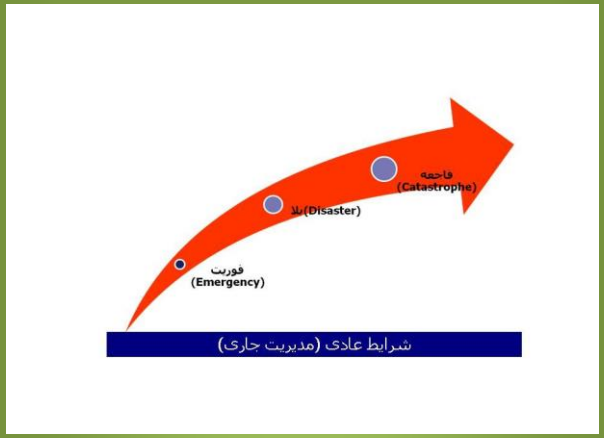
مقدمه

کشور ایران در معرض انواع مخاطرات طبیعی و انسان ساخت قرار دارد، به گونه‌ای که از ۴۲ نوع مخاطرات شناخته شده، ۳۲ نوع آن در ایران وجود دارد. از نقطه نظر مخاطرات طبیعی، بنابر گزارشات جهانی کاهش خطر بلایا (۲۰۰۹) منتشره توسط ISDR، از نظر سطح خطر، کشور ما در خطر ۸ از ۱۰ قرار دارد.

تعاریف

- مخاطره (hazard): هر اتفاق فیزیکی که می‌تواند بالقوه خسارت‌زا باشد.
- خطر (risk): احتمال آسیب رسیدن در صورت وقوع یک مخاطره را می‌گویند.
- فوریت: رویدادی است که مدیریت آن امکاناتی غیر از مدیریت جاری را می‌طلبد.
- بلا (disaster): فوریتی است که پاسخ آن به توانی فراتر از توان جامعه آسیب‌دیده نیاز دارد.

- فاجعه (catastrophe): بالاترین سطح فوریت نسبت به تحمل جامعه است.

آسیب پذیری بالا و ظرفیت کم،

یک فوریت را تبدیل به بلا می‌کند.

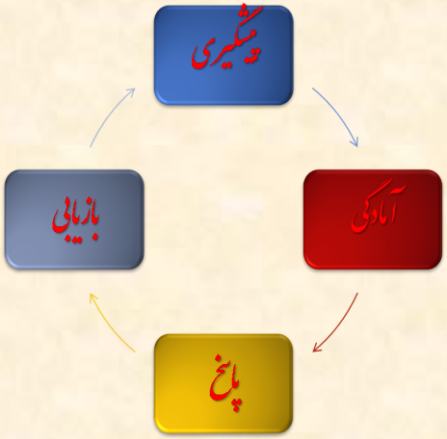
انواع مخاطرات

مخاطرات به طور کلی به دو گروه مخاطرات طبیعی و انسان‌ساخت طبقه می‌شوند.

۱-مخاطرات طبیعی (naturalhazard): ناشی از پدیده‌های طبیعی می‌باشند مانند سیل، زلزله و آتشفشان

۲-مخاطرات انسان ساخت (man-made or technological hazard): ناشی از خطای تعمدی یا غیرتعمدی انسان می‌باشند مانند جنگ، انفجار و آتش‌سوزی

چرخه مدیریت بحران در بلایا

پیشگیری یا کاهش آسیب (mitigation): اقدامات سازه‌ای و غیرسازه‌ای که برای محدودسازی آثار ناگوار مخاطرات طبیعی، تخریب زیستی و مخاطرات فناورزاد اجرا می‌شوند.